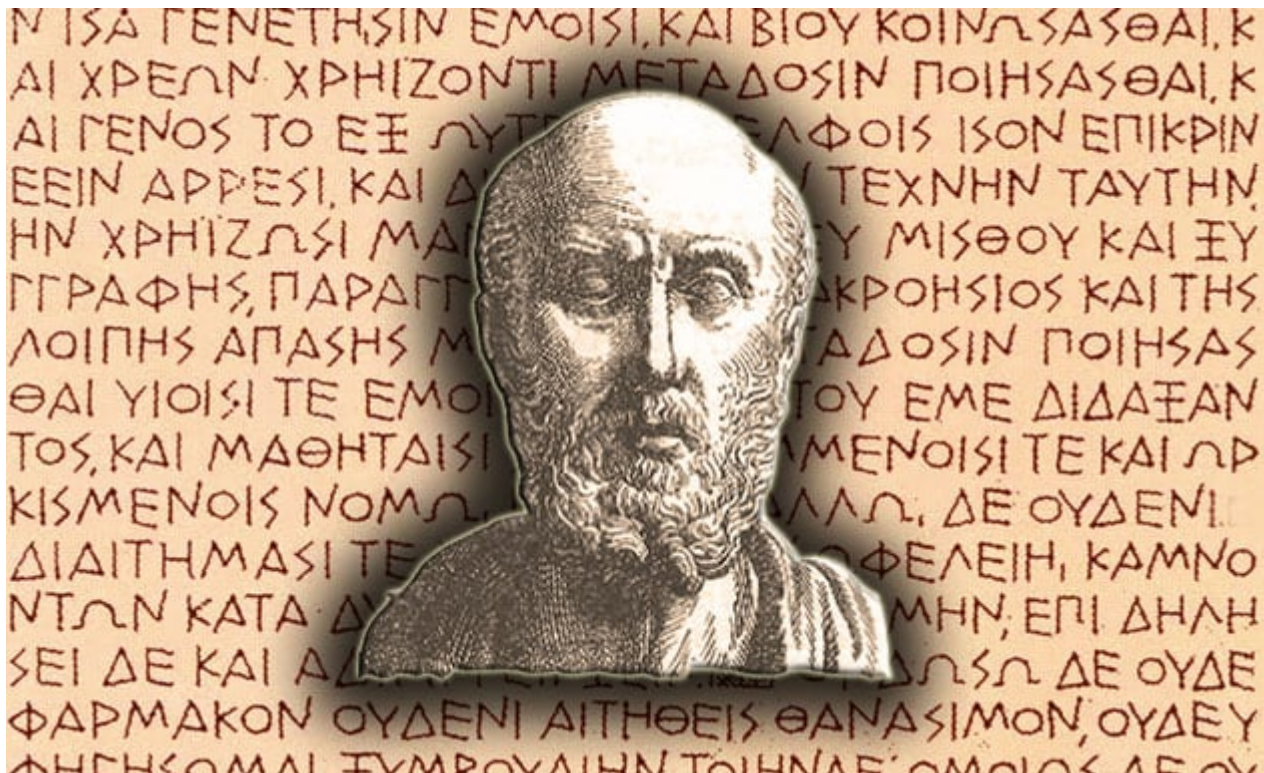

Ο Ιπποκράτης και τα δομικά στοιχεία του ανθρωπίνου σώματος (Κωνσταντίνος Καλαχάνης, Δρ. Φιλοσοφίας Πανεπιστημίου Αθηνών)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Βασική παράμετρος της ιπποκρατικής ιατρικής είναι η μελέτη των δομικών στοιχείων του ανθρωπίνου οργανισμού τα οποία ο Ιπποκράτης ονομάζει **χυμούς**, προκειμένου να καταστεί γνωστή όχι μόνο η φυσιολογία του, αλλά και τα αίτια των ασθενειών. Στο ιπποκρατικό έργο υπάρχουν αρκετές ενδείξεις ότι ο άνθρωπος συνδέεται άμεσα όχι μόνο με το φυσικό περιβάλλον, αλλά και με το Σύμπαν, καθώς τα στοιχεία του

(χυμοί), αντιστοιχούνται προς αυτά του Σύμπαντος. Αυτή η φιλοσοφική θεώρηση του ανθρώπου ως μέρους του κοσμικού συστήματος επιβεβαιώνεται επιστημονικά, καθώς η σύγχρονη αστροφυσική έχει αποδείξει ότι τα χημικά στοιχεία από τα οποία αποτελείται το σώμα μας, προέρχονται από νεκρά άστρα.

Η προσπάθεια των αρχαίων Ελλήνων φιλοσόφων να κατανοήσουν τον κόσμο δεν περιορίστηκε μόνο στην αναζήτηση των αιτίων δημιουργίας του Σύμπαντος, αλλά επεκτάθηκε και στην θέση του ανθρώπου μέσα σε αυτό. Σε αυτή την προσπάθεια εντάσσεται και η διδασκαλία του σπουδαίου ιατρού Ιπποκράτη, ο οποίος επεσήμανε στο έργο του την στενή σύνδεση της ανθρώπινης υγείας όχι μόνο με την φυσιολογία του ανθρώπου, αλλά και με το περιβάλλον. Είναι διάχυτη άλλωστε στην ελληνική σκέψη η άποψη ότι η δημιουργία του ανθρώπου είναι στενά συνδεδεμένη με του Σύμπαντος, του οποίου αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα.

Στο πλαίσιο αυτό θα μελετηθεί η ιπποκρατική θεωρία περί των χυμών, οι οποίοι αποτελούν τα βασικά δομικά στοιχεία του ανθρωπίνου σώματος, τα οποία όμως ευρίσκονται σε άμεση σχέση με τα στοιχεία του Σύμπαντος. Ακολούθως θα παρουσιασθούν πορίσματα της σύγχρονης επιστήμης, συμφώνως προς τα οποία πράγματι τα χημικά στοιχεία από τα οποία αποτελείται το ανθρώπινο σώμα, είναι προϊόντα της αστρικής εξέλιξης, γεγονός που δηλοί την σύνδεση του ανθρώπου με το Σύμπαν.

Η ιπποκρατική θεωρία περί των χυμών

Κύριο χαρακτηριστικό της ιπποκρατικής ιατρικής ήταν η άμεση συσχέτιση της ανθρώπινης υγείας με τον κόσμο που μας περιβάλλει. Ο Ιπποκράτης, επηρεασμένος από τη φιλοσοφική έρευνα, αναζητεί τα βασικά δομικά στοιχεία του ανθρώπου. Η υπόθεσή του άλλωστε περί της ύπαρξης βασικών δομικών λίθων στο ανθρώπινο σώμα είναι αποτέλεσμα και επιρροών που έχει δεχθεί από τον σπουδαίο φιλόσοφο Δημόκριτο, ο οποίος μαζί με τον Λεύκιππο διετύπωσε την θεωρία περί των ατόμων (βλ. εκτενώς Kalachanis et al.2013).

Οι παρατηρήσεις του Ιπποκράτη στο πεδίο της Ιατρικής τον οδήγησαν στο συμπέρασμα ότι το ανθρώπινο σώμα μπορεί να προσεγγισθεί με επιστημονικό τρόπο, προκειμένου να εξηγηθούν οι νόμοι που το διέπουν και επιπλέον να καταστούν σαφή τα αίτια των ασθενειών. Για τον σκοπό αυτό είναι απαραίτητη η γνώση της φυσιολογίας και ιδιαίτερα των συστατικών που το αποτελούν, γεγονός που τον οδήγησε στην υπόθεση ότι το σώμα αποτελείται από τέσσερις χυμούς (αίμα, φλέγμα, ξανθή χολή, μαύρη χολή), οι οποίοι εκκρίνονται από τα τέσσερα βασικά όργανα, ήτοι καρδιά, εγκέφαλος, ήπαρ και σπλήνας αντίστοιχα

(Κοτουβίδης, 1993, σ. 78). Ουσιαστικά δηλαδή ο Ιπποκράτης καθιστά την επιστήμη της φυσιολογίας του οργανισμού, ως *χυμοφυσιολογία* (Ευτυχιάδης, 1995, σ. 71). Η σύλληψη αυτή του Ιπποκράτη κατέστη μία εκ των θεμελιωδεστέρων αρχών που επηρέασαν την ιατρική για αιώνες, ενώ σύμφωνα με την ερμηνεία ενός ιστορικού της ιατρικής, ουσιαστικά προφητεύει τα αξιώματα της σύγχρονης ενδοκρινολογίας (Πουρναρόπουλος, 1967, σσ. 7-8).

Η σύγχρονη ιατρική από πλευράς της, συνεπικουρούμενη από επιστήμες όπως η βιολογία, αλλά και από τις νέες τεχνολογικές ανακαλύψεις, επέτρεψε στους ιατρούς να απομακρυνθούν από το ιπποκρατικό σχήμα των τεσσάρων χυμών, το οποίο πλέον θεωρείται ως «αποτυχημένη ανασύνθεση της πραγματικότητας» (Juanma, 1998, σ. 412) . Παρά το γεγονός όμως ότι στην σύγχρονη επιστήμη δεν γίνεται λόγος περί χυμών, καθώς η έρευνα έχει εξελιχθεί σε τέτοιο βαθμό ώστε πλέον οι ασθένειες αλλά και η φυσιολογία του σώματος να μελετώνται σε κυτταρικό επίπεδο, εντούτοις είναι να αποδειχθεί ότι στην πραγματικότητα ο άνθρωπος αποτελείται από 4 δομικούς λίθους- βάσεις που απαρτίζουν το ανθρώπινο γονιδίωμα, ήτοι: αδερίνη (Α), κυτοσίνη (C), γουανίνη (G), θυμίνη (T). Οι τέσσερις αυτές βάσεις του DNA συγκροτούν το κατασκευαστικό σχέδιο του ανθρώπινου σώματος, το οποίο καθορίζει τα εξωτερικά του χαρακτηριστικά, αλλά και τα ψυχικά.

Προφανώς λοιπόν και η παρατηρήσεις του Ιπποκράτη με τα πενιχρά μέσα που διέθετε δεν μπορούν να ταυτιστούν με σύγχρονα πειράματα και αποδείξεις. Ωστόσο δεν αλλάζει το γεγονός ότι το σώμα μας αποτελείται από βασικά δομικά στοιχεία, τα οποία ο Ιπποκράτης ονόμασε χυμούς, ενώ στην σύγχρονη επιστήμη προσεγγίζονται με διαφορετικό τρόπο. Δεν θα πρέπει όμως να λησμονηθεί ότι η ιπποκρατική αντίληψη περί της μελέτης της φυσιολογίας του ανθρώπου βάσει των στοιχείων που τον αποτελούν, ουσιαστικά δεν μεταβλήθηκε μέχρι τις μέρες μας.

[συνεχίζεται]

Παρατήρηση: το παρόν άρθρο είναι το πρώτο μέρος της εισήγησης των Κων/νιου Καλαχάνη, Ευαγγελίας Πάνου, Ιωάννη Κωστίκα και Βασίλειου Μανιμάνη (Τμήμα Φυσικής Πανεπιστημίου Αθηνών, Τομέας Αστροφυσικής, Αστρονομίας και Μηχανικής), με τίτλο «Από τα στοιχεία του ανθρώπου στα στοιχεία του Σύμπαντος», στην Επιστημονική Ημερίδα «Φιλοσοφία, Φυσικές Επιστήμες, Βιοηθική», που διοργανώθηκε από τη Διεθνή Επιστημονική Εταιρία Αρχαίας Ελληνικής Φιλοσοφίας και την Ένωση Ελλήνων Φυσικών, στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, στις 12/11/2014.

